

3. Семенова А. В. Організація та управління самостійною роботою студентів як засіб підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців. Проблеми сучасної педагогічної освіти (Сер. : Педагогіка і психологія) : зб. статей. Ялта : РВВ КГУ, 2005. Вип.8. Ч.1. 298 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Пріма Р. М.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

В умовах соціальних трансформацій, що спричиняє якісні зміни у розвитку професійної освіти, все більшого значення набуває формування професійного іміджу сучасного вчителя, і зокрема початкової школи, як потужної частини української інтелігенції, що через певний імідж дієво впливає на формування нації, і передусім, дітей, є своєрідною «візитівкою» конкурентноздатного, професійно мобільного вчителя Нової української школи. Нам імпонує позиція Г. Брилль, згідно з якою освіта як «окультурення» покликана сприяти розкриттю того образу людини, що міститься в ній самій, виховувати й навчати її з урахуванням як її власних цілей і внутрішніх потенцій, так і всієї сукупності можливих наслідків, які спричиняють її включення у педагогічний процес [1].

Звертаємо увагу на неоднозначність трактування поняття «імідж» у науковому дискурсі. Конструктивною нам видається думка А. Калюжного щодо трактування іміджу як образу, уявлення, отриманого методом асоціацій, що наділяє об'єкт додатковими цінностями, які не мають підстав в реальних властивостях самого об'єкта, але володіють соціально значущістю для сприймання цього об'єкта [2].

Стосовно іміджу вчителя, то, за твердженням ученого, він не є калькою, розробленою в найдрібніших деталях, а є враженням, виробленим педагогічною, учнівською та батьківською громадськістю, який характеризується певним емоційним забарвленням, що складається на основі зовнішнього вигляду вчителя, його звичок, манер, характеру, вчинків тощо [3, с. 47].

Суттєвою нам видається точка зору Н. Гузій щодо характеристики поняття «педагогічний імідж» як полісемантичної категорії, що характеризує стиль професійно-педагогічної діяльності, манеру спілкування, уміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому естетичної виразності. Науковиця наголошує, що суспільство висуває вимоги до професійного іміджу педагога, впливає на його зміст. Але із покоління в покоління незмінними залишаються такі якості ідеального педагога, як любов до дітей, учнів, студентів; високий професіоналізм, доброзичливість, ширість, вміння спілкуватися [4, с. 28].

Існує думка (Л. Ковальчук), що структура іміджу вчителя є полікомпонентною, а його головними складовими визначено такі: *внутрішнє «Я»* (внутрішній образ учителя, що відповідає обраному фаху та виявляється в його

професійній культурі й мисленні, емоційності та творчому настрої, привабливості й вишуканості, внутрішній стійкості й гідності, позиції та ступені мобілізації тощо); *зовнішній вигляд учителя* (засвідчує ціннісні риси, які в гармонійному поєднанні з педагогічним артистизмом створюють позитивний образ учителя, сприяють формуванню гарного враження і репутації, допомагають виявити себе не тільки привабливою людиною, але й чудовим педагогом); *використання вербальних і невербальних засобів спілкування* (жести, міміка, пантоміміка, інтонація, магія слова, темпоритм мовлення педагога мають привертати увагу учнів до нього, викликати довіру і налаштовувати їх до активної взаємодії) [5].

Звертаємо увагу на те, що особливу значущість має імідж учителя в умовах початкової школи, позаяк, діти, за твердженням І. Бежа, прагнуть у всьому наслідувати його моральний приклад, беззаперечно приймають висловлені ним погляди й оцінки життєвих явищ: «Багато що пов'язано з позицією вчителя: дитина уловлює її навіть в інтонації педагога, коли той читає вголос. Учителю, аналізуючи розповідь, картину, висловлює моральні й естетичні судження – і учні відповідно до них оцінюють події, взаємини людей, їхні вчинки і дії» [6, с.99].

Не можемо не погодитися з думкою О. Савченко, що перший учитель відіграє виняткову роль у навчанні та вихованні молодшого школяра: «особистісні якості педагога надають процесу навчання ціннісно значущу спрямованість і своєрідність впливу через індивідуальну культуру спілкування, поведінку, почуття тощо. Гуманний педагог, прилучаючи дітей до знань, одночасно передає їм свій характер, постає перед ними як зразок людяності» [7, с.91-92].

Відзначимо, професійний імідж сучасного вчителя початкової школи характеризується нами як важливий аспект його професіоналізму, як засіб педагогічного впливу на молодших школярів. При цьому цей феномен розкривається у двох площинах:

- по-перше, з позиції суспільних вимог до вчителя (якими є уявлення суспільства про вчителя як просвітителя й носія морального досвіду);
- по-друге, з позицій самого вчителя, тобто яким він прагне представити себе дітям, що він хоче про себе заявити суспільству.

Отже, крізь призму викладеного, цілком правомірно стверджувати, що професійний імідж сучасного вчителя початкової школи є своєрідною харизмою, комплексом зовнішніх і внутрішніх елементів, володіння якими створює цілісний образ висококваліфікованого фахівця, що викликає захоплення, бажання наслідувати, пам'ятаючи великого Педагога В. Сухомлинського: якщо не буде вогника у вас, вам ніколи не запалити його в інших...

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриль Ганна. Імідж сучасного вчителя початкових класів. Проблеми підготовки сучасного вчителя. № 4 (Ч.1). 2011. С.230-237.
2. Калюжний А.А. Соціально-психологічні механізми побудови іміджу. Вісник Державного університету управління. Серія Соціологія і керування персоналом. № 2 (13). 2015. С. 15-19.

3. Каложний А. А. Педагогічна іміджологія: навч. посібн. для студ. вузів. Алмати: Науково-вид. центр «Гилим». 2014. 200 с.
4. Гузій Н.В. Педагогічний імідж і професійна культура. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практик: Збірник наукових праць. Київ: УДПУ, 1997. С. 28-31.
5. Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2007. Вип. 22. С. 65-74.
6. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 256 с.
7. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти. К. 2007. 204 с.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕСТЕТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ

Тарасенко Г. С.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри екології, природничих та математичних наук
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Обдарованість визначається комплексом задатків і здібностей, які за сприятливих умов дають дітям змогу досягти значних успіхів у певному виді діяльності. У цьому сенсі першорядного значення набуває створення педагогами сприятливого для обдарованості освітнього середовища [5].

Педагогічна інноватика не може обминути увагою проблеми розвитку обдарованих дітей, оскільки кількість їх з кожним роком збільшується. Непересічність таких дітей впадає в око педагогу, оскільки вони мають розвиток інтелекту вищий за середньостатистичний; не вміють лінійно (тривіально) мислити; знання набувають переважно емпірично-інтуїтивним шляхом, відмовляючись від зубріння і пасивного навчання; постійно відчують інформаційний голод; потребують творчого діалогу з педагогом тощо. Феномен «незручності» таких дітей для ортодоксальної педагогіки є цілком зрозумілим. Гуманістична ж педагогіка невпинно шукає шляхи оптимізації виховного середовища навколо одарованих дітей задля їх найповнішої особистісної самореалізації, пам'ятаючи, що таких дітей «зігнути» під стандарт не можливо – можна лише зламати.

В останні десятиліття науковий інтерес до проблем роботи з обдарованими дітьми значно посилюється (О. Бабак, О. Безпалько, О. Биковська, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Гавришко, А. Лякішева). Активно досліджуються психологічні аспекти окресленої проблеми (Н. Куліш, С. Максименко, О. Мелік-Пашаєв, В. Москаленко), історико-педагогічні підходи до розв'язання проблем виховання обдарованої дитини (Н. Лазарович), феномен художньої обдарованості дітей (О. Комаровська, Н. Миропольська); психолого-педагогічні аспекти фахової підготовки педагогів до роботи з обдарованою дитиною (В. Бажанюк, О. Мазаненко, М. Федоров, О. Хлівна) та ін. У той же час інноваційні підходи до роботи з обдарованими дітьми досліджені епізодично.